

Sygn. akt III AUa 359/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jarosław Błaszczak

Sędziowie: SSA Elżbieta Kunecka /spr./

SSA Jacek Witkowski

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) **Sp. z o.o.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

przy udziale **A. S., (...) z siedzibą we W., J. K.**

o składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 listopada 2015 r. sygn. akt VIII U 3699/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołania oddala;

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 495 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2013 r., nr (...) - (...) organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) oraz w art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.) ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie J. K. podlegającej ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu i zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek (...) sp. z o.o. w okresie podanym w decyzji.

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2015 r., nr (...) - (...) organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) oraz w art. 81 ust. 1 ustawy z dnia

27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.) ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie A. S. podlegającej ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu i zdrowotnego jako pracownik płatnika składek (...) sp. z o.o. w okresie podanym w decyzji.

Po rozpoznaniu odwołań wnioskodawcy (...) spółki z o.o. we W. od w/w decyzji Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 24 listopada 2015r. przy udziale J. K., A. S. i (...) spółki z o.o. we W. zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że nie stanowią podstawy wymiaru składek uczestniczek postępowania podlegających ubezpieczeniom jako pracownicy u płatnika składek (...) spółki z.o.o we W. , przychody osiągnięte z tytułu umów cywilno prawnych.

Rozstrzygnięcie swoje Sąd Okręgowy powziął po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

Spółka (...) jest spółką celową należącą do (...) Spółka Akcyjna, która jest jej jedynym udziałowcem. Została ona powołana do wdrożenia jednolitego systemu informatycznego na rzecz spółek należących do Grupy (...). Na podstawie umowy licencyjnej z dnia 07 maja 2007r. udostępniony został spółce (...) Sp. z o.o. system informatyczny, który stanowi jednorodny układ modułów współpracujących ze sobą i tworzących jako całość system wspomagający kompleksowo procesy gospodarcze użytkownika. Powodem wdrożenia (...) było przejście z zarządzania zespołami na zarządzanie procesem. Spółka (...) zamierzała gospodarczo wykorzystywać w pełni funkcjonalny (...) udostępniając go spółkom z Grupy (...) zgodnie z zasadami wynikającymi z umowy licencyjnej z dnia 07 maja 2007r. zawartej z (...) Sp. z o.o. i w ten sposób zapewnić tym spółkom pełną obsługę procesów biznesowych z wykorzystaniem tego systemu. W spółce byli zatrudnieni tylko kierownicy projektu i asystenci. Każdy z kierowników projektu odpowiedzialny był za wdrożenie określonego modułu systemu. Wdrożenie nadzorował Komitet Sterujący powołany zarządzeniem Prezesa Zarządu Grupy (...). Spółka (...) zdecydowała się zatrudnić na podstawie umów cywilnoprawnych osoby będące pracownikami spółek Grupy (...). Osoby chętne do zawarcia umów zgłaszały się do poszczególnych kierowników projektu. Kierownicy prowadzili rozmowy z kandydatami. Były to rozmowy pozwalające na ustalenie czy kandydat posiada odpowiednią wiedzę. Osoby zatrudniono do pracy przy tworzeniu odpowiednich modułów, w których mapowano procesy, które do tej pory znajdowały się w różnych systemach bądź poza systemami w poszczególnych spółkach grupy kapitałowej. Dotyczyło to wszelkich procesów aplikowanych w spółkach między innymi kadry, naliczanie wynagrodzeń, czy rozliczanie czasu pracy. Istotną przesłanką zatrudnienia w spółce (...) była wiedza i doświadczenie pracownika o konkretnym systemie działającym w spółce go zatrudniającej. (...) sp. z o.o. wykonywali równocześnie umowy zlecenia zawarte z (...), w ramach których brali udział w procesach zespołowych wdrożeniowych, wykonując prace zmierzające do wdrożenia (...) w Grupie (...), w tym również w (...) sp. z o.o. Wszystkie procesy w całej Grupie Impel zostały zunifikowane i są uniwersalne. Cały system (...) jest uniwersalny i dowolny podmiot gospodarczy mógłby z niego korzystać. Zleceniobiorcy byli osobami biorącymi udział w testach i analizie przedwdrożeniowej. Samo natomiast wdrożenie wykonywał podmiot zewnętrzny. Celem analizy dokonywanej przez zleceniobiorców nie było odwzorowanie konkretnych procesów w danej spółce, tylko opracowanie uniwersalnego procesu. Pracownicy spółek pracowali jako testerzy powstającego produktu, nie dotyczyło to oprogramowania odzwierciedlającego specyfikę działalności poszczególnych spółek, lecz dotyczyło uniwersalnego charakteru.

Zgodnie z umową licencyjną spółka (...) uzyskała na rzecz spółki (...) sp. z o.o. prawo do korzystania z systemu (...), którego celem jest usprawnienie kompleksowego zarządzania wewnętrznymi procesami gospodarczymi zachodzącymi w podmiotach należących do GRUPY (...). Spółka (...) sp. z o. o. jako podmiot Grupy (...), korzystający z (...), była beneficjentem prac wdrożeniowych prowadzonych przez (...) sp. z o.o., przy udziale m. in. pracowników spółki (...) sp. z o.o. W dniu 8 stycznia 2010r. (...) sp. z o. o. zawarła umowę o rozliczenie nakładów na licencje i wdrożenie systemu (...) z (...) Sp. z o.o. Beneficjentem prac zespołu wdrożeniowego było (...), który mógł dany produkt odsprzedać, wynajmować odpłatnie również podmiotom zewnętrznym. W tym schemacie (...) miała również dzielić się zyskiem z właścicielem systemu.

J. K. pracowała w (...) od września 2008 roku do początku 2013 roku. Pracowała w dziale kadr i płac. Początkowo pracowała na stanowisku inspektora do spraw wewnętrznych. Jej zadania zmieniały się, poznawała procesy kadrowe, specyfikę firmy, na przestrzeni lat zakres jej obowiązków poszerzał się w miarę jak nabywała doświadczenia

ale zawsze dotyczyło to koordynacji procesów kadrowo-płacowych. O możliwości pracy przy systemie pracy przy (...) dowiedziała się od koleżanki i zainteresowała się tym etapem. Podpisała z (...) umowę zlecenia. Miała zająć się testowaniem fragmentu procesu, polegało to na wprowadzaniu fikcyjnych danych żeby sprawdzić czy ten fragment dobrze funkcjonuje. Koordynatorowi lub kierownikowi przekazywała ewentualne pytania czy problemy. Z koordynatorem było tylko jedno spotkanie na którym poinformował zainteresowaną co ma robić. Spotkanie odbyło się przy ulicy (...) w salce. Testowała fragment na którym pracowała. Pracowała tam popołudniu trzy razy. Te prace były atrakcyjne dla zainteresowanej, bo swobodnie mogła coś robić, bez narzuconego sztywnych dni tygodnia czy godzin. Nie wykonywała żadnych testów na komputerze w pracy. Miała w komputerze dane konkretnych pracowników a testowała na fikcyjnych danych. Pracowała nad obszarem związanym z płacami. W zasadzie nie było osoby która by ją nadzorowała i sprawdzała jej pracę, ale miała kontakt do osoby do której mogła się zgłosić. Musiała znać specyfikę firmy, ogólnie procesy kadrowe jak też prawo pracy, gdyż w ramach umowy zlecenia stosowała uniwersalne zasady prawa płacy i pracy. Chodziło o to żeby stworzyć modelowy klucz, z którego można korzystać, bez specyfiki branż. Prace nad którymi pracowała mogły być wykorzystane zarówno przez firmę w której pracowała i przez inne firmy, które zatrudniają pracowników. W (...)wykorzystała wiedzę z wcześniejszych doświadczeń zawodowych.

A. S. pracowała w grupie Impel 13 lat do lipca 2014 roku. Była kierownikiem zespołu, był to zespół do nadzorowania kontraktów, spotkania się z klientami, zatrudniania pracowników, nadzorowanie obiektów. Każdy kierownik miał pod sobą kilkanaście obiektów np. banki , szpitale i chodziło o sprzątanie tych obiektów. Dostała informację od dyrektora oddziału, że są prowadzone prace nad systemem(...)i ma w nich wziąć udział. Umowa zlecenie z (...) dotyczyła procesu z działu kadr – rozliczanie czasu pracy. W ramach podstawowych obowiązków pracowniczych zajmowała się rozliczaniem czasu pracy. Do pracy przydatne było doświadczenie, ale nie było konieczne. Zajmowała się testowaniem systemu (...), proponowała co można w tym procesie polepszyć, testowanie odbywało się na fikcyjnych danych. Doświadczenie zawodowe zainteresowanej z pracy w (...)przydawało się do testów. Spotkania odbywały się w celu testowania, była tam osoba nadzorująca. Testy odbywały się przy ulicy (...) w budynku (...) na parterze. Sala była wyposażona w komputery. Ta część kadrowa, nad którą pracowała w ramach umowy zlecenia została wdrożona przez (...). Obowiązki służbowe wykonywała w oddziale przy ul. (...) albo (...). Umowę zlecenia wykonywała w godzinach popołudniowych. W okresie umowy zlecenia zakres obowiązków służbowych nie zmniejszył się. Nie zdarzało się, aby wykonywała umowę w okresie zwolnienia z obowiązków służbowych.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w okresie w okresie od dnia 8 sierpnia 2012r. do dnia 30 listopada 2012r. (z przerwą od dnia 10 sierpnia 2012r. do 16 września 2012r. oraz od 12 października 2012r. do 18 listopada 2012r.) przez Wydział Kontroli Płatników Składek tut. Oddziału ZUS w (...) sp. z o. o. z siedzibą we W. uznano, że ubezpieczona wykonująca umowę zlecenia w postaci prac wdrożeniowych (...), wykonywała w istocie pracę na rzecz własnego pracodawcy, tj. (...)

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy uznał odwołania wnioskodawcy są uzasadnione.

Wskazał, że spór, jaki stał się przedmiotem rozpoznania Sądu w niniejszym postępowaniu, po wniesieniu przez wnioskodawcę odwołań od decyzji organu rentowego, sprowadzał się w istocie do tego, czy zainteresowane w rzeczywistości świadczyły pracę na rzecz swojego pracodawcy, pomimo zawarcia umowy zlecenia z firmą (...). W konsekwencji rozstrzygnąć należało, czy zawarcie umowy zlecenia z firmą (...), której przedmiotem było wdrażanie systemu (...), a który następnie miał być przekazany spółce (...) sp. z o. o. , jest faktycznym świadczeniem pracy na rzecz pracodawcy.

Zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych - za pracownika w rozumieniu ustawy uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników w rozumieniu w/w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej

uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło.

Na wstępie należy zauważyć, że (...) sp. z o. o. zawarła z spółką (...) umowę o rozliczenie nakładów na licencje i wdrożenie systemu (...). Poza sporem pozostaje też, że osoby wymienione w zaskarżonych decyzjach, będące pracownikami (...) sp. z o. o., jednocześnie były związane z (...) umowami zlecenia. Kwestia sporna dotyczyła tego, czy osoby zainteresowane rzeczywiście świadczyły pracę na rzecz swojego pracodawcy na podstawie umowy, jaką zawarł on z (...).

W ocenie Sądu podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie była okoliczność ustalona na podstawie zabranego materiału dowodowego, z którego wynika, iż zainteresowane na podstawie zawartych umów zlecenia nie zobowiązały się do stworzenia odrębnej bazy dla konkretnej spółki, w szczególności dla swojego pracodawcy. Innymi słowy pracodawca (...) sp. z o. o. w żaden bezpośredni sposób nie korzystał z efektów wykonywanych przez nie czynności. Sąd podkreśla przy tym, że zainteresowane brały udział we wdrażaniu systemu (...) w jego fazie początkowej opowiadając generalnie o systemach biznesowych, obowiązujących również u jej pracodawcy oraz w fazie końcowej, tj. testowały jego funkcjonalność. Sąd wskazuje również, że faza początkowa oraz testowanie systemu odbywało się na poziomie abstrakcyjnym, uniwersalnym, nie dotyczyło ono zatem zastosowania go w konkretnej spółce, w tym (...) sp. z o. o. Natomiast samym tworzeniem systemu zajmowała się firma zewnętrzna. Nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie ma również okoliczność, że tworzony, a następnie wdrażany system (...) nie był tworzony pod konkretną spółkę Grupy (...), lecz było to rozwiązanie uniwersalne, dla spółek z Grupy oraz dla podmiotów zewnętrznych. Jak bowiem ustalił Sąd (...) podpisała umowę licencyjną na wdrożenie systemu (...) ze spółką (...), z możliwością oferowania zbudowanego systemu również innym przedsiębiorstwom niezwiązanym z Grupą (...) na zasadach pełnej odpłatności. Tak więc w ocenie Sądu bezpośrednim beneficjentem umowy zawartej pomiędzy zainteresowaną, a (...) sp. z o. o., była właśnie ta spółka. Ponadto Sąd zwrócił uwagę, że zainteresowane wykonywały czynności w godzinach pracy, jednak z uwagi na zadaniowy czas pracy, nie kolidowało to z jego obowiązkiem pracowniczym. Dlatego też w ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie doszło do wykonywania przez zainteresowane w bezpośrednim sensie pracy na rzecz swojego pracodawcy, a odrębne stanowisko w tej materii ZUS nie podlega uwzględnieniu.

Jak wynika z orzecznictwa sądowego przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. W konsekwencji nawet, gdy osoba ta (pracownik) zawarła umowę z osobą trzecią, to pracę w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jej pracy). W ocenie Sądu z analizy zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że pracodawca osób wskazanych w zaskarżonych decyzjach nie uzyskał nic z uwagi na zawarcie przez nie umów zlecenia z spółką (...). Pomimo tego, że zainteresowane miały wykonywać czynności wdrażające jednolity system informatyczny z uwzględnieniem systemów posiadanych przez (...) sp. z o. o., z uwagi na motywy opisane powyżej, to nie można przyjąć zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w niniejszej sprawie.

Jednocześnie Sąd pragnie dodać, że musi istnieć bezpośredni związek przyczynowy w zakresie wykonywania obowiązków pracowniczych a obowiązków wynikających z zawartej umowy zlecenia. W przedmiotowej sprawie taki bezpośredni związek nie istnieje a jedynie pośredni związek, który w przyszłości może doprowadzić do zastosowania określonych modułów systemu (...) u wnioskodawcy

Reasumując w przedmiotowej sprawie zainteresowane wykonujące czynności w ramach nawiązanej umowy cywilnoprawnej, mimo zawarcia umowy zlecenia ze spółką (...), nie wykonywały pracy na rzecz swojego pracodawcy, z uwagi na brak uzyskania bezpośrednich rezultatów tej pracy. Wprawdzie spółka (...) została powołana przez (...) S.A., który jest jej jedynym udziałowcem, nie mniej jednak jest to oddzielny podmiot gospodarczy prowadzący działalność na swój własny rachunek, który nabył od spółki (...) licencję do stworzenia systemu (...) i jej dalszej odsprzedaży.

Skoro zatem przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało Sądowi podstawy do uznania, iż zaskarżone decyzje odpowiadają prawu, to oznacza, iż odwołania wnioskodawcy na podstawie art. 47714 § 2 k.p.c. zasługiwały na uwzględnienie.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o przepis art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zasądzając od ZUS na rzecz (...) sp. z o. o. koszty zastępstwa procesowego w wysokości 240 zł.

Od powyższego wyroku apelację złożył organ rentowy, zaskarżając go w całości i zarzucając :

- naruszenie prawa materialnego poprzez brak zastosowania art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i błędne uznanie, że ubezpieczone będąc pracownikami związanymi stosunkiem pracy z wnioskodawcą, nie świadczyły pracy na rzecz tego płatnika składek, wykonując pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z „(...)” sp. z o.o., a tym samym, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanej podlegającej ubezpieczeniom, jako pracownik u wnioskodawcy, nie wlicza się wynagrodzenia uzyskanego . z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych zawartych z „(...)” sp. z o.o., podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie ww. przepisów prowadzi do wniosków przeciwnych, tj. do stwierdzenia, że praca ww. wykonywana była w ramach umowy cywilnoprawnej na rzecz wnioskodawcy, nie zaś spółki (...), a tym samym, że wnioskodawca, jako płatnik składek winien wliczyć wynagrodzenie ubezpieczonej uzyskane z tytułu umowy cywilnoprawnej do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu umowy o pracę,

- naruszenie przez błędną wykładnię art. 8 ust. 2a u.s.u.s., albowiem prawidłowa wykładnia tego przepisu w kontekście sprawy wskazuje, że niedopuszczalne jest wykorzystywanie przez spółkę dwóch innych spółek, w których posiada ona całościowy udział, które to prowadziłyby do pozornego zatrudnienia pracowników jednej z nich, na podstawie umów cywilnoprawnych w drugiej spółce, podczas gdy praca świadczona jest w rzeczywistości na rzecz spółki zależnej będącej jednocześnie pracodawcą ww. osób, albowiem pomimo wyodrębnienia dwóch spółek przy tożsamości kapitału zasadne jest twierdzenie, iż działania podejmowane na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych ze zleceniodawcą są podejmowane na rzecz i z korzyścią na rzecz pracodawcy ubezpieczonych,

- naruszenie art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego oraz sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie uzyskał żadnych, nawet pośrednich korzyści z pracy osoby ubezpieczonej realizowanej w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z (...) sp. z o.o., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że płatnik składek takie korzyści uzyskał,

- naruszenie art. 233 kpc wobec pominięcia powiązań kapitałowych istniejących w grupie (...) i tym samym pominięcie takich powiązań względem wnioskodawcy i (...) sp. z o.o., które to okoliczności jednoznacznie wskazują, że powiązania te zostały wykorzystane w działaniu ww. podmiotów, które spowodowało pokrzywdzenie osób zainteresowanych z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych, a nadto sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego twierdzenie, wskazujące jakoby realizacja umów cywilnoprawnych przez ubezpieczoną nie odbywała się w interesie wnioskodawcy, to znaczy, że choćby pośrednio nie wykonywał on pracy na jej rzecz.

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę wyroku sądu I instancji przez oddalenie odwołań oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego na swą rzecz kosztów postępowania apelacyjnego. Spółka podniosła, że prace przy analizach wdrożeniowych służyły spółce „(...)”

i współpracująca z nią firmie zewnętrznej do opracowania systemu. Faza testowania wymagała znajomości specyfiki działania w danym obszarze, nie dotyczyła zaś działania specyficznego dla pracodawcy, tj. (...). Nie miało zatem istotnego znaczenia, jakie czynności wykonuje zainteresowana u swojego pracodawcy, bowiem chodziło o wiedzę merytoryczną o procesach zarządczych bez odniesienia do konkretnej firmy i bez kopiowania systemu w firmie tej funkcjonującego. Zainteresowane nie uczestniczyły w tworzeniu odrębnych baz danych dla każdej konkretnej spółki, a w szczególności dla swojego pracodawcy. Rozliczenie nakładów na licencję i wdrożenie miało miejsce 31 grudnia 2009 r. Oznacza to, że w okresie wykonywania takich umów (...) nie był związany z „(...)” żadną umową.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie.

Trafnie zarzucił apelujący, że Sąd Okręgowy w swych ustaleniach i wnioskach wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 kpc i popełnił błędy w rozumowaniu, zarówno w zakresie ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem nieprawidłowo zinterpretował i zastosował powołane w uzasadnieniu wyroku przepisy prawa.

Spór w sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczone w ramach umowy zlecenia zawartej z firmą „(...)”, w rzeczywistości świadczyły pracę na rzecz (...) sp. z o.o., z którą to spółką były związane umową o pracę. (...) jest spółką należącą do grupy (...) podobnie jak „(...)” sp. z o.o. Spółka (...) SA jest głównym udziałowcem spółki (...).

Natomiast głównym udziałowcem spółki „(...)” jest (...) sp. z o.o., której z kolei głównym udziałowcem jest (...) SA.

Przepisy ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie, objętym zaskarżoną decyzją), dla potrzeb tej ustawy formułują własną definicję legalną pracownika. Zgodnie z tą definicją, pracownikiem w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest:

- 1) osoba pozostająca w stosunku pracy,
- 2) osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy (art. 8 ust. 2a).

W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a u.s.u.s. zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, która charakteryzuje się istnieniem „trójkąta umów”, tj.

- a. umowy o pracę,
- b. umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią
- c. umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą.

Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą. Jednocześnie według art. 17 ust 1 ww. ustawy, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe za ubezpieczonych, o których mowa w art. 16 ust. 1-3, 5, 6 i 9-12 (w tym zleceniobiorców) obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek. Zgodnie z art. 81 ust 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób,

o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 3 i 11, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10.

Mając na uwadze przytoczone powyżej regulacje prawne, mające w sprawie zastosowanie, wskazać należy, że kwestia objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi pracownika wykonującego pracę w ramach umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią, kiedy jednocześnie związany jest umową o pracę z podmiotem, który w wyniku umowy o podwykonawstwo (lub innej umowy cywilnoprawnej o podobnym charakterze) przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przez pracodawcę (jako płatnika składek) nie budzi żadnych wątpliwości. Kwestia dotycząca zasad podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących jednocześnie pracę w oparciu o umowę zlecenia oraz umowę o pracę, w opisanej wyżej konfiguracji, była już niejednokrotnie przedmiotem rozpoznania przez sądy powszechne. Judykatura w tym zakresie przyjęła jasne stanowisko. Między innymi Sąd Najwyższy w uchwale z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46, wyjaśnił, jakie czynniki decydują o powstaniu obowiązku objęcia pracownika obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, także z tytułu umowy zlecenia (o dzieło) w sytuacji, gdy stanowią one równoległe zatrudnienie do umowy o pracę na rzecz tego samego podmiotu (lub z której to pracy ten sam podmiot czerpie z rezultaty).

Również w wyroku z 23 maja 2014 r., sygn. akt II UK 445/13, Lex 1475168, Sąd Najwyższy wskazał, że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a, poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia „pracownika”, stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie wynika, że przedmiotem umowy zlecenia zawartej przez „(...)” z ubezpieczonymi było wdrażanie systemu (...), który następnie miał być przekazany, między innymi, spółce (...). Jednocześnie (...) zawarła z spółką „(...)” umowę o rozliczenie nakładów na licencję i wdrożenie systemu (...). Spółka „(...)” zawierała z ubezpieczonymi A. S. i J. K. umowy zlecenia z uwagi na posiadaną przez nie wiedzę i doświadczenie w zakresie parametrów, jakie winien uwzględniać tworzony system (...), aby mógł być optymalny dla działania, między innymi spółki (...). Do zadań ubezpieczonych należało wykonywanie czynności mających na celu wdrożenie jednolitego systemu informatycznego z uwzględnieniem systemów posiadanych przez (...). Spółka ta była beneficjentem prac wdrożeniowych prowadzonych przez „(...)” przy udziale m.in. pracowników spółki (...).

Sąd Apelacyjny po dokonaniu szczegółowej analizy stanu faktycznego sprawy, przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie, jak również wszystkich zarzutów apelacji stwierdza, że zarzuty organu rentowego zasługują na uwzględnienie. Sąd I instancji niezasadnie uznał, że w sprawie nie ma zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, bo nie wyciągnął prawidłowych wniosków z przedstawionych dowodów. Ubezpieczone wykonujące czynności w ramach nawiązanej umowy cywilnoprawnej ze spółką „(...)”, wykonywały jednocześnie pracę na rzecz swojego pracodawcy, który to uzyskiwał rezultaty tej pracy. Należy stwierdzić, że zawarcie umowy cywilnoprawnej było swego rodzaju sztucznym wybiegiem – oczywiście dopuszczalnym w świetle prawa, w ramach swobody decyzyjnej podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą – jednak de facto prowadzącym do obniżenia kosztów pracy,

obciążających płatnika, umożliwiając jednocześnie ubezpieczonym dodatkowe zarobkowanie. Zakres świadczeń w ramach zawartej przez nią umowy zlecenia mieścił się w istocie w ramach obowiązków pracowniczych łączących ją z (...) we W.. Nie było tu realnej potrzeby zawierania dodatkowej umowy – zlecenia. W istocie przedmiot umowy obejmował wiedzę i doświadczenie, jakie obie ubezpieczone w związku z zatrudnieniem w (...) i za zgodą pracodawcy miały udzielać informacji, które były niezbędne przy tworzeniu i wdrażaniu systemu (...), z którego docelowo miała również skorzystać spółka (...).

Należy stanowczo podkreślić, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” tego pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy również w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kc stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług. Przenosząc powyższe spostrzeżenie na stan faktyczny sprawy, wskazać należy, że jakkolwiek spółka „(...)” „firmowała” stworzony system (...), to jednak został on dostosowany również dla potrzeb wnioskodawcy (...) przy udziale między innymi ubezpieczonych, z uwzględnieniem podanych przez nie danych (wytycznych) dotyczących spółki (...).

Z tego też względu, jak już wskazano powyżej, praca ubezpieczonych była świadczona także na rzecz (i w interesie) wnioskodawcy. Co więcej, obie firmy funkcjonują w ramach grupy (...), a więc współpraca w tym zakresie miała tym bardziej skonsolidowany charakter.

Ubezpieczona J. K. musiała znać specyfikę firmy, ogólne procesy kadrowe, jak też prawo pracy, a przy wykonywaniu umowy zlecenia stosowała uniwersalne zasady prawa pracy i płacy. Taki sam zakres obowiązków w zasadzie wykonywała w ramach umowy o pracę u wnioskodawcy.

Podobnie ubezpieczona A. S. w ramach podstawowych obowiązków z umowy o pracę łączącej z wnioskodawcą zajmowała się m.in. rozliczaniem czasu pracy, a przy pracach wdrożeniowych miała również zajmować się rozliczaniem czasu pracy. Wskazuje to, iż przy pracach wdrożeniowych systemu (...), nie mogły być to osoby przypadkowe, nie znające specyfiki funkcjonowania wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny, w tym składzie, przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, oceniał ten konkretny stan faktyczny, uwzględniając zarówno strukturę działających w ramach grupy kapitałowej firm, jak również podstawy zatrudnienia ubezpieczonych, przedmiot łączących je z płatnikiem oraz z firmą „(...)” umów, jak również przedmiot umowy łączącej (...) z „(...)” i w pełni podzielił podnoszone zarzuty przez organ rentowy w apelacji.

Skutkiem powyższego jest obowiązek objęcia ubezpieczonych obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi zgodnie z treścią decyzji wydanych przez organ rentowy.

Wobec takiego stanu sprawy sąd odwoławczy na mocy art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w punkcie I sentencji.

Orzeczenie o kosztach za obie instancje zawarte w pkt II sentencji ma za podstawę art. 98 kpc oraz § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

SSA Jacek Witkowski SSA Jarosław Błaszczak SSA Elżbieta Kunecka

AdSz